

*Jarosław Beldowski**
*Jarosław Kantorowicz***

NOWA PROPOZYCJA HARMONIZACJI SYSTEMU GWARANCJI DEPOZYTÓW W UNII EUROPEJSKIEJ

– uwagi na tle projektu dyrektywy z 12 lipca 2010 r. ***

WSTĘP

Po blisko ćwierćwieczu od pierwszej regulacji na obszarze Wspólnot Europejskich (dalej WE)¹ została przedstawiona nowa propozycja harmonizacji systemu

* Jarosław Beldowski jest doktorantem na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego oraz asystentem naukowym w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie, a także pracownikiem Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego. Poglądy przedstawione w artykule są poglądami autora i nie wyrażają oficjalnego stanowiska instytucji, w których jest zatrudniony.

** Jarosław Kantorowicz jest magistrem ekonomii (SGH). Współpracuje z Fundacją FOR oraz francuskim think-tankiem IREF.

*** Autorzy pragną podziękować panom Damianowi Jaworskiemu, Dominikowi Prokopowi i Adamowi Płocińskiemu za cenne uwagi, jakie zgłosili w trakcie pisania artykułu.

¹ Proces integracji politycznej krajów zachodnich na kontynencie europejskim rozpoczął się wraz z ustanowieniem w 1952 r. Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (EWWiS), co zostało dalej pogłębione wraz z rozpoczęciem działania w 1958 r. Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej. Wspólnoty te zostały formalnie zunifikowane 1 lipca 1967 r., a następnie 1 listopada 1993 r. została wprowadzona Unia Europejska. Ta ostatnia obejmuje dwa zakresy o różnym charakterze prawnym: dwie Wspólnoty Europejskie, tj. Wspólnotę Europejską i Euratom jako tzw. I filar UE (kompetencje EWWiS zostały przejęte przez Wspólnoty z chwilą wygaśnięcia traktatu paryskiego 23 lipca 2002 r.) oraz polityki i formy współpracy, w szczególności Wspólną Politykę Zagraniczną i Bezpieczeństwa (II filar UE) oraz Współpracę

gwarancji depozytów w Unii Europejskiej (dalej UE)². W założeniu propozycja ta ma zbliżyć funkcjonujące systemy i stworzyć z czasem jeden, wspólny dla krajów UE system gwarantowania depozytów (dalej SGD). Podstawowym narzędziem w realizacji tego celu ma być projekt dyrektywy, który obecnie stanowi przedmiot dyskusji na forum Parlamentu Europejskiego oraz Rady UE. Celem niniejszego artykułu jest krótkie przedstawienie stanu SGD w państwach członkowskich UE wraz z omówieniem dotychczasowych wysiłków ze strony UE w zakresie jego harmonizacji (I), przedstawienie najistotniejszych propozycji w projekcie dyrektywy (II), a także dokonanie wstępnej oceny wybranych jej aspektów, zważywszy na kontrowersję, jakie wzbudzają od chwili ogłoszenia (III).

1. ZABEZPIECZENIE DEPOZYTÓW W UNII EUROPEJSKIEJ

Pierwszy system gwarantowania depozytów (SGD) wprowadzono na terenie obecnej UE już w latach 20. XX w. Pionierem była ówczesna Czechosłowacja³, która wyprzedziła inne sformalizowane systemy o ponad cztery dekady. Dopiero bowiem w latach 60. i 70. ubiegłego wieku SGD zainicjowano w Belgii, Finlandii, Niemczech, Włoszech⁴. Z kolei na pierwszą rekomendację Komisji Europejskiej (da-

Policji i Współpracę Sądową w Sprawach Karnych (filar III UE). Szerzej P. Craig, G. de Búrca, *EU Law*, Oxford 2008, s. 108–126. Szerzej na temat procesu integracji europejskiej zob. C. Mik, *Europejskie prawo wspólnotowe. Zagadnienia teorii i praktyki*, Warszawa 2000, s. 28–73.

² Pojęcie „harmonizacja” jest nieostre i niejednolicie ujmowane w polskiej literaturze poświęconej UE. Z jednej strony uznaje się, że jest to specjalny tryb scalania lub powiązania i zbliżania systemów prawnych w UE (C. Mik, *Europejskie...*, op. cit., s. 594), a z drugiej uważa się, iż to pojęcie zamiennie używane ze zwrotem „zbliżanie przepisów prawnych państw członkowskich” (M. Ahlt, M. Szpunar, *Prawo europejskie*, Warszawa 2005, s. 248). Jest to dopuszczalne, w przeciwieństwie do „koordynacji”, która wiąże się z powiązaniem systemów prawnych bez ich ujednoczenia lub harmonizacji, np. w drodze klauzul wzajemnego uznania. W zależności od użytego instrumentu harmonizacji na poziomie UE w literaturze wyróżnia się harmonizację twardą i miękką. Ta pierwsza oznacza wprowadzenie wspólnych standardów prawnych odnoszących się do krajowych stosunków prawnych najczęściej w formie dyrektywy. Natomiast harmonizacja miękka obejmuje rekomendowanie państwom członkowskim standardów prawnych i najczęściej jest realizowana w formie zalecenia, które może również oddziaływać na obowiązujące praktyki i zwyczaje. W UE wyróżnia się także harmonizację minimalną, która jest przeciwieństwem harmonizacji zupełnej (całkowitej). Ta ostatnia określa, co w krajowych porządkach prawnych jest dozwolone, a co nie, nie pozostawiając zbyt dużego marginesu swobody państwom członkowskim w jej wprowadzeniu. Obok tych skrajnych sposobów harmonizacji wyróżnia się jeszcze harmonizację częściową *sensu largo*, która obejmuje harmonizację częściową *sensu stricte*, opcjonalną i alternatywną (B. Kurcz, *Dyrektywy Wspólnoty Europejskiej i ich implementacja do prawa krajowego*, Kraków 2004, s. 82–107).

³ R. Litan, *What should banks do?*, The Brookings Institution, Waszyngton 1997, s. 26.

⁴ A. Demirgüç-Kunt, E. Kane, L. Laeven, *Adoption and Design of Deposit Insurance*, [w:] A. Demirgüç-Kunt, E. Kane, L. Laeven, *Deposit Insurance around the World – A Comprehensive Database*, World Bank Policy Research Working Paper, Waszyngton 2005, s. 34–38.

lej KE) dotyczącą SGD dla państw członkowskich trzeba było czekać do II połowy lat 80. XX w.⁵ Krajom, w których już działały takie systemy, zalecano m.in. zabezpieczenie wkładów, zwłaszcza tych deponentów, którzy nie mieli możliwości oceny kondycji finansowej instytucji kredytowej, w szczególności deponentów detalicznych⁶. Rekomendowano także wprowadzenie przejrzystych przepisów dotyczących procedury wypłaty utraconych depozytów jak i też rozgraniczenie działań SGD przed likwidacją oraz po likwidacji instytucji kredytowej. Natomiast w przypadku krajów niemających takich systemów zalecano ich wprowadzenie do 1 stycznia 1990 r.⁷ Rekomendacja nie miała jednak charakteru wiążącego, a jej ogólnikowość spowodowała, że nowo powstałe SGD wykazywały dużą różnorodność względem już istniejących⁸.

Drugą inicjatywą europejską dotyczącą SGD była dyrektywa 94/19/WE⁹. Jej celem była częściowa harmonizacja SGD oraz zwiększenie zaufania do sektora bankowego. Ustalono w niej minimalny zakres gwarantowania depozytów na poziomie 20 tys. ECU¹⁰, umożliwiając jednocześnie wprowadzenie koasekuracji¹¹. Został

⁵ W 1986 r. do ówczesnych Wspólnot Europejskich należało 12 członków, z których Belgia, RFN, Hiszpania, Francja, Holandia i Wielka Brytania posiadały SGD. Natomiast Włochy, Irlandia oraz Portugalia były na etapie ich wprowadzania, w przeciwieństwie do Danii, Grecji oraz Luksemburga, które nie miały nawet takich planów.

⁶ Pojęcie instytucji kredytowej występuje w prawie UE, np. zgodnie z Dyrektywą 2000/28/WE z 18 września 2000 r. zmieniającą dyrektywę 2000/12/WE odnoszącą się do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej przez instytucje kredytowe z 20 marca 2000 r. (Dz.Urz. WE L 375 z 27.10.2000 r., s. 341–342) instytucja kredytowa to „przedsiębiorstwo, którego działalność polega na przyjmowaniu depozytów lub innych funduszy podlegających zwrotowi od ludności oraz na przyznawaniu kredytów na swój własny rachunek; lub instytucja pieniądza elektronicznego w rozumieniu dyrektywy 2000/46/WE Parlamentu Europejskiego oraz Rady z 18 września 2000 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością”. Pojęcie to zostało przeniesione do polskiego prawa bankowego. Zgodnie z art. 4 pkt 17 Ustawy o prawie bankowym (Dz.U. z 29 sierpnia 1997 r., Nr 140 poz. 939 z późn. zm.) jest to: „podmiot mający siedzibę za granicą Rzeczypospolitej Polskiej na terenie jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej, prowadzący we własnym imieniu i na własny rachunek, na podstawie zezwolenia właściwych władz nadzorczych, działalność polegającą na przyjmowaniu depozytów lub innych środków powierzonych pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym i udzielaniu kredytów lub na wydawaniu pieniądza elektronicznego”. W dalszej części artykułu używamy pojęcia instytucji kredytowej zgodnie z pierwszym znaczeniem.

⁷ Szerzej nt. rekomendacji: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31987H0063:EN:HTML>, 25.01.2011 r.

⁸ B. Bernet, S. Walter, *Design, Structure and Implementation of a Modern Deposit Insurance Scheme*, SUERF – The European Money and Finance Forum, Wiedeń 2009, s. 11–12.

⁹ Dz.Urz. WE L 135 z 31.05.1994 r., s. 5–14.

¹⁰ ECU to jednostka rozliczeniowa w Europejskim Systemie Monetarnym używana w latach 1979–1998. Została zastąpiona z początkiem 1999 r. przez euro (1 ECU = 1 EUR).

¹¹ Koasekuracja oznacza niepełną ochronę wkładów, która polega na tym, że SGD wypłaca ustaloną część wartości gwarantowanego depozytu, zaś deponent ponosi ryzyko utraty pozostałej

ustalony także trzymiesięczny limit czasu na wypłatę utraconych środków (w szczególnych przypadkach okres ten mógł zostać wydłużony o kolejne pół roku – dwa razy po trzy miesiące). Ponadto ujednoczono siatkę pojęciową, w tym wprowadzono m.in. definicje depozytu, rachunku wspólnego, instytucji kredytowej, a także stworzono listę depozytów i innych instrumentów finansowych wyłączonych spod SGD. Co więcej, uregulowano procedury gwarancyjne instytucji kredytowych mających siedziby w państwach członkowskich i posiadających oddziały w innych. Dyrektywa regulowała również działalność instytucji kredytowych spoza UE. Ich oddziały mogły przystąpić do SGD w krajach przyjmujących WE, gdy oferowany przez nie poziom gwarancji depozytów był niższy niż 20 tys. euro. Krajom członkowskim pozostawiono jednak dużo swobody w doborze i wprowadzaniu poszczególnych rozwiązań instytucjonalnych¹².

Swoboda ta spowodowała jednak, że pod koniec 2010 r. można było odnotować blisko 40 różnych systemów gwarancyjnych¹³. Wśród podstawowych różnic instytucjonalnych SGD w krajach UE można wskazać m.in. zakres uprawnień, poziom gwarancji i rodzaj zabezpieczonych depozytów, sposób finansowania oraz administrowania systemem.

Ze względu na powyższe różnice w rozwiązaniach instytucjonalnych SGD uważa się za najbardziej niezharmonizowane ogniwo sieci bezpieczeństwa finansowego¹⁴, co bez wątplenia doprowadziło w 2006 r. do dyskusji zainicjowanej przez KE na temat modernizacji i szerszej harmonizacji SGD w krajach członkowskich UE. Jednak dopiero wydarzenia z lat 2007–2008 (początek światowego kryzysu gospodarczego i napięcia w sektorze bankowym) uruchomiły działania zmierzające do istotniejszych zmian w tym zakresie, w tym dążenia do harmonizacji rozwiązań instytucjonalnych w ramach SGD w granicach UE¹⁵. W marcu 2009 r. przyjęto dyrektywę 2009/14/WE

jego części. W ten sposób poprzez podział ryzyka pomiędzy deponenta i system gwarancyjny, koasekuracja może wzmacniać dyscyplinę rynkową oraz daje bodźce do monitorowania kondycji finansowej banków (G. Garcia, *Deposit Insurance. Actual and Good Practices*, International Monetary Fund, Waszyngton 2000, s. 14). Dyrektywa z 1994 r. ograniczała koasekurację do 10% wartości depozytu. W praktyce jednak wprowadzono dwa rozwiązania: gwarancjami obejmowano jedynie ustaloną część wartości depozytu, np. 90 proc., lub też obejmowano go pełnymi gwarancjami do określonej kwoty, a gwarantowanie pozostałej części depozytu miało charakter częściowy (A. Pawlikowski, *Zróżnicowanie systemów gwarantowania depozytów. Analiza różnych wariantów rozwiązań*, „Bank i Kredyt” Nr 10, Warszawa 2004, s. 13).

¹² Dyrektywa dostępna jest na stronie internetowej <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994L0019:EN:HTML>, 25.01.2011 r.

¹³ A. Pawlikowski, *Zróżnicowanie...*, *op. cit.*, s. 5.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ O potrzebie modernizacji SGD wskazywano również w literaturze m.in. w R. Ayadi, R. Lastra, *Proposals for reforming deposit guarantee schemes in Europe*, [w:] R. Ayadi, F. Lierman, M. Balling (red.), *Crisis management at cross-roads. Challenges facing cross-border financial institutions at the EU level*, SUERF – The European Money and Finance Forum, SUERF Study 2010/1, Wiedeń 2010, s. 91–105.

Tabela 1. Podstawowe różnice instytucjonalne SGD w Unii Europejskiej

Obszar	Zakres zróżnicowania
Uprawnienia SGD	Systemy gwarancyjne można podzielić na dwie grupy, tj. systemy o wąskim (ang. <i>paybox</i>) ^a i szerokim zakresie uprawnień (ang. <i>riskminimizer</i>) ^b . Określenie funkcji i zakresu działań funduszu gwarancyjnego jest ważne do zrozumienia roli, jaką odgrywa on w zabezpieczeniu rynków finansowych. Zakres działalności systemu determinuje także strukturę organizacyjną funduszu, np. liczbę zatrudnionych pracowników. SGD działający na zasadzie <i>paybox</i> występuje np. w Belgii, Czechach, Holandii, Irlandii i Wielkiej Brytanii. Z kolei Francja, Hiszpania, Polska, Węgry i Włochy mają SGD o szerszym zakresie uprawnień ^c .
Zakres gwarancji	Zróżnicowanie w zakresie gwarantowania depozytów w państwach członkowskich UE odnosi się przede wszystkim do kategorii zabezpieczanych depozytów (wykluczeń z gwarantowania depozytów) oraz limitów wysokości gwarancji. Do instrumentów obowiązkowo wykluczonych z gwarancji należą np. depozyty międzybankowe, instrumenty mające charakter funduszy własnych oraz wkłady pochodzące z transakcji związanych z praniem pieniędzy. Dodatkowo dyrektywa z 1994 r. nakłada na kraje UE obowiązek zabezpieczenia depozytów zdenominowanych w walutach państw członkowskich. Obowiązek ten nie dotyczy jednak depozytów w walutach krajów spoza UE. W niektórych krajach gwarancjom nie podlegają także depozyty zbyt wysoko oprocentowane, np. na Węgrzech, jak i depozyty anonimowe, np. we Francji ^d .
Finansowanie SGD	Wyróżnia się dwa podstawowe sposoby finansowania funduszu: <i>ex-ante</i> oraz <i>ex-post</i> . Pierwszy z nich zakłada gromadzenie środków z wyprzedzeniem, tzn. w funduszu gromadzone są środki niezależnie od kondycji sektora bankowego, co sprawia, że fundusz posiada fizyczne wkłady, którymi zarządza i z których wypłaca odszkodowania. Drugi sposób finansowania – <i>ex-post</i> realizuje się po zaistnieniu określonej sytuacji, gdy występuje potrzeba wypłaty depozytów klientom upadłych banków. Taki fundusz ma minimalny budżet, który pokrywa przede wszystkim wydatki administracyjne ^e . Obecnie w 21 krajach UE składki do SGD płacone są regularnie i z wyprzedzeniem (<i>ex-ante</i>) tak, jak zakłada nowa dyrektywa. Jednak w sześciu krajach członkowskich wpłaty do funduszu następują tylko w sytuacji upadku banku (<i>ex-post</i>). Finansowanie <i>ex-post</i> stosuje się m.in. w Holandii, Luksemburgu, Słowenii czy we Włoszech. Bankowy Fundusz Gwarancyjny działający w Polsce wprowadził mieszany sposób finansowania, podobny jak w Wielkiej Brytanii ^f .
Administrowanie SGD	Systemy gwarancyjne zróżnicowane są także pod względem administrowania funduszem, co w dużej mierze zależy od sposobu powołania funduszu, tzn. czy został powołany decyzją na szczeblu państwowym,

Obszar	Zakres zróżnicowania
Administrowanie SGD cd.	czy w drodze umowy pomiędzy zainteresowanymi instytucjami. To pierwsze oznacza, że we władzach funduszu zasiadają przedstawiciele władz publicznych, w tym przede wszystkim przedstawiciele banku centralnego, nadzoru finansowego czy ministerstwa finansów. Administracja w prywatnych instytucjach gwarancyjnych wybierana jest natomiast spośród reprezentantów banków. Dodatkowym rozwiązaniem jest wprowadzenie administracji mieszanej – publiczno-prywatnej, gdzie we władzach funduszu zasiadają zarówno przedstawiciele banków, jak i instytucji publicznych. W krajach UE ten ostatni model znalazł najszersze zastosowanie. Mieszany (publiczno-prywatny) sposób administrowania obowiązuje np. w Belgii, Czechach, Danii, Hiszpanii, Polsce, na Słowacji. Publiczny system administrowania występuje natomiast w Holandii, Irlandii, na Litwie, Łotwie, w Portugalii, Słowenii, Szwecji oraz Wielkiej Brytanii. Prywatny system zarządzania funduszem obowiązuje np. w Austrii, Finlandii, Francji, we Włoszech ^g .

^a Podstawowym zadaniem funduszu o wąskim zakresie działalności, określanym jako *paybox*, jest zabezpieczenie depozytów i wypłacanie deponentom w możliwie krótkim czasie utraconych wkładów. Dodatkowo fundusz typu *paybox* zajmuje się ustalaniem i pobieraniem składek od instytucji wchodzących w skład systemu oraz bezpiecznym zarządzaniem i inwestowaniem środków zgromadzonych na koncie funduszu.

^b Fundusz gwarancyjny mający szerszy zakres uprawnień, tzw. *riskminimizer*, oprócz zadań wymienionych dla systemu *paybox*, monitoruje kondycję sektora bankowego i ocenia poziom ryzyka zagrożonych instytucji. W zakres kompetencji *riskminimizer* mogą wchodzić również działania pomocowe, w tym udzielenie wsparcia finansowego oraz naprawcze, np. wejście kapitałowe, przy czym działania te mogą mieć różny charakter. Wymienia się następujące formy działań wspierających: dokapitalizowanie, organizacja procesu restrukturyzacji, wejście kapitałowe, utworzenie banku pomostowego, wystąpienie w roli *honest broker* (A. Pawlikowski, *Zróżnicowanie...*, *op. cit.*, s. 9–10).

^c A. Pawlikowski, *Polski system gwarantowania depozytów na tle rozwiązań zastosowanych w innych krajach UE*, NBP, „Materiały i Studia” Nr 193, Warszawa 2005, s. 40.

^d *Ibidem*, s. 11.

^e G. Garcia, *Deposit...*, *op. cit.*, s. 24–25.

^f Działalność gwarancyjna finansowana jest *ex-post*, zaś działalność pomocowa *ex-ante* (A. Pawlikowski, *Polski system...*, *op. cit.*, s. 41).

^g *Ibidem*, s. 40.

Źródło: opracowanie własne.

dostosowującą i rozszerzającą rozwiązania z 1994 r.¹⁶ Na jej podstawie zwiększono w 2009 r. ochronę depozytów do minimum 50 tys. euro oraz do 100 tys. euro od 31 grudnia 2010 r.¹⁷ Ponadto zniesiono koasekurację oraz skrócono maksymalny czas

¹⁶ Dz. Urz. WE L 68 z 13.03.2009 r., s. 3–7.

¹⁷ Poziom 100 tys. euro ma być jednolity dla wszystkich państw członkowskich UE (harmonizacja zupełna). Dla niektórych krajów, np. Słowacja i Słowenia, w których poziom gwarancji przekracza kwotę 100 tys. euro, wydłużony został okres dostosowawczy (do końca 2014 r.). W Polsce gwaran-

wypłaty utraconych depozytów z 3 miesięcy do 20 dni¹⁸. Dodatkowo, zredukowano czas niezbędny na podjęcie decyzji o wypłacie utraconych środków przez poszczególne SGD po stwierdzeniu niewypłacalności instytucji kredytowej z 21 do 5 dni roboczych. Dyrektywa nie rozstrzygnęła jednak wielu istotnych kwestii, co wynikało z szybkiego procesu jej przyjęcia, a także z założenia, że po jej wejściu w życie zostanie dokonany ponownie zasadniczy przegląd SGD w UE¹⁹. Realizując ten postulat w połowie 2010 r., po przeprowadzeniu konsultacji społecznych, symulacji rozwiązań alternatywnych oraz oceny skutków regulacji, KE przedstawiła nowy projekt dyrektywy dotyczący SGD w UE.

2. PROPOZYCJA NOWEJ DYREKTYWY W SPRAWIE SGD Z 2010 R.

Nowe założenia zostały zaproponowane przez KE w ramach projektu dyrektywy w sprawie systemów gwarancji depozytów 12 lipca 2010 r.²⁰ Przyjęto w niej rozwiązania zmierzające do pełnej harmonizacji SGD na poziomie UE, ponieważ uznano, że cele nowych propozycji nie mogą zostać osiągnięte w wystarczającym stopniu samodzielnie przez państwa członkowskie UE²¹. Nowe propozycje wzbudzały wiele zastrzeżeń jeszcze na etapie ich tworzenia²². Poniżej przedstawiono najważniejsze z nich, które ostatecznie zostały zawarte w projekcie dyrektywy.

2.1. Likwidacja zwolnień z SGD oraz regularny nadzór nad SGD (Art. 1 i 3)

Proponuje się, aby ujednoczenie przepisów w zakresie SGD dotyczyło wszystkich instytucji kredytowych, co nie było dotychczas regułą w niektórych państwach członkowskich UE²³. Oznacza to, że każda instytucja kredytowa będzie musiała

cje na poziomie 50 tys. euro wprowadzono ustawą z 16 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz ustawy – Prawo bankowe (Dz.U. Nr 144, poz. 1176), a w wysokości 100 tys. euro – w ramach ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1724).

¹⁸ Dyrektywa dostępna jest na stronie internetowej: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:068:0003:0007:EN:PDF>, 25.01.2011 r.

¹⁹ Zob. Komunikat KE z 4 marca 2009 r. dostępny na stronie internetowej <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009DC0114:EN:NOT>

²⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady .../.../UE w sprawie systemów gwarancji depozytów [wersja przekształcona], KOM(2010) 369.

²¹ Wniosek: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady .../.../UE w sprawie systemów gwarancji depozytów [wersja przekształcona], KOM(2010) 369, 2010, s. 6.

²² Kontrowersje wokół początkowych rozwiązań spowodowały zmiany w przepisach jeszcze na poziomie negocjacji. Stąd wynikają różnice między dokumentem początkowym (KOM(2010) 368) a dokumentem przyjętym 12 lipca 2010 r. (KOM (2010) 369).

²³ Przykładowo SGD we Francji, Hiszpanii, Niemczech i Szwecji przewidują możliwość wykluczenia poszczególnych instytucji kredytowych z systemu gwarantowania z powodu niewypełniania niektórych obowiązków.

przystąpić do SGD i nie będzie mogła zostać zwolniona z tego obowiązku. W ten sposób deponenci zawsze będą mogli dochodzić roszczeń wobec systemu. Ponadto dyrektywa zakłada regularny nadzór i poddawanie SGD cyklicznym testom warunków skrajnych²⁴.

2.2. Rozszerzenie zakresu obowiązków SGD (Art. 9)

Dopuszczać się będzie wykorzystanie zgromadzonych w funduszu gwarancyjnym środków na cele postępowania naprawczego banków. Z tego powodu SGD mają zyskać szerszy zakres uprawnień niż tylko zadania typu *paybox*²⁵. Wykorzystanie środków funduszu w innych celach będzie jednak ograniczone do kwoty, która byłaby konieczna do wypłaty gwarantowanych depozytów. Ponadto środki przeznaczone na procesy naprawcze nie będą mogły spowodować uszczuplenia środków zgromadzonych w funduszu do mniej niż 1% sumy objętych gwarancjami depozytów, a w szczególnych sytuacjach do 0,75%²⁶.

2.3. Harmonizacja w zakresie finansowania SGD (Art. 9 i 10)

Zakłada się, że dostępne środki finansowe SGD będą zwiększane i proporcjonalne do ich ewentualnych zobowiązań. Zgodnie z nowymi rozwiązaniami podstawę finansowania SGD będą więc stanowić następujące elementy: mieszane finansowanie *ex-ante* i *ex-post*, system pożyczek wzajemnych między SGD oraz finansowanie alternatywne. Po pierwsze, w celu zapewnienia dostatecznych środków finansowych, SGD będą dysponować funduszem odpowiadającym 1,5% sumy depozytów objętych gwarancjami (tzw. poziom docelowy). Środki te zostaną uzyskane z regularnych składek typu *ex-ante*. Po drugie, w razie potrzeby banki będą wносиły dodatkowe składki *ex-post* wynoszące do 0,5% kwalifikujących się depozytów. Oznacza to, że środki (awaryjne) *ex-post* będą finansować 25% funduszu SGD, a regularne wpłaty typu *ex-ante* 75%. Po trzecie, instrument pożyczek wzajemnych pozwoli SGD na uzyskanie tymczasowych środków od pozostałych SGD w UE. Łącznie zagraniczne SGD będą miały obowiązek udzielić krótkookresowej pożyczki do maksymalnej wysokości 0,5% sumy depozytów objętych gwarancjami, a spłata zobowiązania będzie musiała nastąpić w ciągu pięciu lat. Czwartym sposobem finansowania, zabezpieczającym użycie środków podatkowych, będzie posiadanie przez SGD alternatyw-

²⁴ KOM(2010) 369, s. 22, 25–27.

²⁵ Należy zwrócić uwagę, że polski BFG zawiera już szerszy zakres uprawnień, czyli działa na zasadach *riskminiser* (A. Pawlikowski, *Polski system...*, *op. cit.*).

²⁶ KOM(2010) 369, s. 35–37.

nych mechanizmów finansowania, np. zaciąganie pożyczek przez SGD na rynku finansowym poprzez emisję obligacji²⁷.

2.4. Ujednoczenie sposobu naliczania składek na rzecz SGD (Art. 11)

Przewiduje się, że naliczanie składek będzie się opierać na profilach ryzyka instytucji kredytowych. Dane niezbędne do ich obliczenia będą pochodzić z dokumentów składanych w ramach obowiązków sprawozdawczości finansowej. Proponowane wskaźniki będą obejmować kluczowe kategorie ryzyka, powszechnie stosowane do oceny stabilności finansowej instytucji kredytowych, tj. adekwatność kapitałowa, jakość aktywów, rentowność i płynność. Będzie zapewniony jednak pewien stopień elastyczności na poziomie krajowym przez opracowanie zestawu wskaźników podstawowych i uzupełniających (opcjonalnych)²⁸.

2.5. Doprecyzowanie definicji depozytu i ujednoczenie form depozytów objętych SGD (Art. 4)

Proponuje się nową definicję depozytu rozciągającą się na instrumenty podlegające całkowitej spłacie. Przeciwnieństwem mają być produkty strukturyzowane czy też świadectwa udziałowe (obligacje), które nie będą objęte gwarancjami, co pozwoli uniknąć nieprzewidywanego ryzyka, z jakim wiążą się produkty inwestycyjne²⁹. Nastąpi również ujednoczenie form depozytów objętych SGD. Przykładowo, spod gwarancji systemu zostaną wyłączone depozyty władz centralnych i lokalnych³⁰ oraz instytucji finansowych³¹. Regulacjami zostaną objęte natomiast depozyty wszystkich przedsiębiorstw spoza sektora finansowego, w tym mikro, małych, średnich i dużych przedsiębiorstw. Dodatkowo ochronie będą podlegać także depozyty w innych walutach niż waluty państw członkowskich UE³².

²⁷ KOM(2010) 369, s. 35–39; K. Szeląg, E. Terták, *The Financial Crisis and the Reform of Deposit Guarantee Schemes in the EU*, „Bezpieczny Bank”, Nr 2(41) 2010, s. 112–116.

²⁸ Przy czym waga podstawowych wskaźników będzie wynosić 75%, a waga wskaźników uzupełniających 25% KOM(2010) 369, s. 39.

²⁹ KOM(2010) 369, s. 22–25.

³⁰ Według oceny skutków regulacji opracowanej przez KE około 72% depozytów władz lokalnych przekracza 100 tys. euro.

³¹ W rozumieniu art. 4 pkt 5 dyrektywy 2006/48/WE instytucja finansowa oznacza przedsiębiorstwo inne niż instytucja kredytowa, którego podstawową działalnością jest nabywanie pakietów akcji lub wykonywanie jednego lub więcej spośród rodzajów działalności wymienionych w pkt. 2–12 załącznika I dyrektywy 2006/48/WE.

³² KOM(2010) 369, s. 27–28.

2.6. Wprowadzenie wyjątków dotyczących wyższych gwarancji (Art. 5)

W szczególnych przypadkach dopuszczać się będzie odstępstwo od reguły gwarancji w wysokości 100 tys. euro dla tzw. tymczasowo wysokich sald depozytów (ang. *temporary high deposit balances*). Przykładowo, gwarancje powyżej kwoty 100 tys. euro będą mogły zostać przyznane depozytom wynikającym z transakcji dotyczących nieruchomości oraz depozytom związanym z określonymi sytuacjami życiowymi pod warunkiem, że gwarancja nie przekroczy 12 miesięcy³³.

2.7. Uwzględnienie utraconych odsetek oraz rezygnacja z odliczania od kwoty depozytu zaciągniętych kredytów (Art. 6)

Należne, lecz nieujęte na rachunku odsetki, w momencie ogłoszenia upadłości banku będą spłacone pod warunkiem, że nie został przekroczony limit gwarancji, a wypłata na rzecz deponenta będzie następowała w walucie, w której prowadzony był rachunek bankowy (nie tylko w walutach państw członkowskich UE). Zakazane będzie jednak kompensowanie roszczeń z zobowiązaniami deponenta po ogłoszeniu upadłości instytucji, co może oznaczać, że od zgromadzonych środków nie będzie odliczony zaciągnięty w tej samej instytucji kredyt³⁴.

2.8. Skrócenie czasu wypłaty utraconych depozytów (Art. 7)

Zakłada się, że SGD będą musiały spłacić deponentów w ciągu 7 dni. W celu dotrzymania tego terminu właściwe organy będą zobowiązane do powiadomienia SGD, jeśli upadłość stanie się prawdopodobna. Instytucje kredytowe będą musiały natomiast być w stanie w każdej chwili przedstawić wartość przetrzymywanych i objętych gwarancjami depozytów (kompletna informacja o poszczególnych deponentach). W ten sposób deponenti nie będą musieli składać wniosku o wypłatę środków³⁵.

2.9. Zwiększenie obowiązków informacyjnych SGD oraz instytucji kredytowych (Art. 14)

Przewiduje się regularne ujawnianie określonych informacji przez SGD (środki *ex-ante*, zdolność uzyskania środków *ex-post*, wyniki regularnych testów warunków skrajnych), zapewniających przejrzystość i wiarygodność prowadzącą do poprawy

³³ *Ibidem*, s. 29–31.

³⁴ *Ibidem*, s. 31–32.

³⁵ *Ibidem*, s. 33–34.

stabilności finansowej. Z drugiej strony deponenti mają być lepiej informowani o tym, czy ich depozyty są objęte gwarancją i o sposobie funkcjonowania SGD. W związku z tym przybędą dwa nowe obowiązki informacyjne, tj. wzór informacji o systemie gwarantowania depozytów dla deponentów, a także informowanie deponentów o ewentualnym zamiarze połączenia się³⁶.

2.10. Uregulowanie współpracy transgranicznej pomiędzy krajowymi SGD (Art. 12)

Proponuje się ujednoczenie sposobu wzajemnego rozliczania się SGD krajów UE w celu ułatwienia procesu spłaty deponentów w sytuacjach upadłości transgranicznych. SGD w państwie goszczącym oddziały banków zagranicznych³⁷ ma stanowić tzw. wspólny punkt kontaktowy (ang. *single point of contact*) dla deponentów tych oddziałów. Będzie to obejmować nie tylko komunikację z deponentami banków zagranicznych działających na terenie danego kraju (działanie w charakterze skrzynki pocztowej), ale przede wszystkim spłacanie depozytów w imieniu SGD państwa macierzystego (działanie w charakterze podmiotu wypłacającego)³⁸.

* * *

Wymienione powyżej działania mają na celu harmonizację rozwiązań instytucjonalnych dotyczących SDG w krajach UE. Jak wynika z zapowiedzi KE, ich wprowadzenie jest ważnym krokiem w stronę utworzenia jednego (paneuropejskiego) SGD dla wszystkich państw członkowskich UE. Przewiduje się, że jego wprowadzenie będzie mogło nastąpić najwcześniej w 2021 r., a przede wszystkim kiedy nastąpi pełna harmonizacja w zakresie finansowania *ex-ante*. Mapa drogowa dochodzenia do pełnej harmonizacji SGD w UE ma zostać skonkretyzowana do końca 2015 r.³⁹

3. WSTĘPNA OCENA I KONTROWERSJE DOTYCZĄCE NOWYCH ROZWIĄZAŃ

Propozycja projektu dyrektywy zgłoszona w lipcu 2010 r. spotkała się z komentarzami i uwagami zarówno ze strony przedstawicieli państw członkowskich UE, jak i biznesu, nauki i mediów⁴⁰. Projekt dyrektywy ulega więc pewnym zmianom,

³⁶ *Ibidem*, s. 43–45.

³⁷ Dotyczy to tylko oddziałów banków zarejestrowanych w krajach członkowskich UE.

³⁸ KOM(2010) 369, s. 41–42.

³⁹ K. Szeląg, E. Terták, *The Financial...*, *op. cit.*, s. 120.

⁴⁰ *Przykładowo An EU recipe for Contagion*, *The Wall Street Journal*, 14.10.2010 r.; M. Gerhardt, K. Lannoo, *Skating on Thin Ice – What deposit insurance scheme for Europe. Report of the*

które można już odnotować w jej postanowieniach. Nie oznacza to jednak, że udało się dotychczas osiągnąć ostateczny kompromis w zakresie wszelkich aspektów proponowanej dyrektywy. Poniżej przedstawione zostały zatem najistotniejsze, zdaniem autorów, kontrowersje związane ze zgłoszonymi przez KE propozycjami.

3.1. Wysokość opłat na rzecz SGD jak i też przyszłych kosztów związanych ze stosowaniem dyrektywy

Zgodnie z projektem dyrektywy opłaty banków w Unii Europejskiej na rzecz SGD wzrosną kilkukrotnie, co szacuje się, że wpłynie na uszczuplenie zysków banków o ok. 2,5%⁴¹. Należy jednak pamiętać, że kwota ta ulegnie zwiększeniu ze względu na nałożenie dodatkowych obowiązków, do których banki będą musiały się zastosować w przyszłości. Przykładowo KE oszacowała, że koszty uzyskania i utrzymywania przez instytucje kredytowe pełnej informacji dotyczącej ich depozytów będą wynosiły około 1,2 bln euro rocznie w ciągu pierwszy pięciu lat obowiązywania dyrektywy⁴². Pojawia się więc nieuchronne pytanie, w jakim zakresie te ciężary finansowe zostaną przerzucone na klientów banków? Według szacunków KE średnio o 0,1 pkt. proc. zmniejszone zostaną odsetki od lokat bankowych lub o 7 euro w skali roku zdrożają opłaty za usługi bankowe za obsługę rachunku bankowego⁴³. Wydaje się, że szacunki te są nader optymistyczne.

3.2. Zbyt wysoki poziom gwarancji w niektórych państwach UE i inne kwestie z tym związane

Dotychczas w literaturze istniał zgodny pogląd co do potrzeby kształtowania na różnym poziomie gwarancji depozytów w zależności od stopnia rozwoju gospodarczego danego państwa⁴⁴. Odstępstwa od tego były dopuszczalne w przypadku poważnego kryzysu systemowego w celu uniknięcia zapaści systemu płatniczego

ECRI-CEPS seminar, 13 January 2011, dostępny pod adresem: http://www.ecri.be/new/system/files/2011-01-27_ConferenceReport_DepositGuaranteeSchemes.pdf, 8.02.2011; *EACB Views on Commission proposal for a directive on deposit guarantee scheme [recast]*, 22.12.2010, dostępne pod adresem: <http://www.eurocoopbanks.coop/GetDocument.aspx?id=f8393ac8-78fa-4447-a839-236ff89e724f>, 8.02.2011 r.

⁴¹ Commission Staff Working Document, Impact Assessment, Accompanying document to the Proposal for a Directive .../.../UE of the European Parliament and of the Council, Review of Directive 94/19/EC on Deposit Guarantee Schemes [recast], COM(2010) 368, s. 57.

⁴² *Ibidem*, s. 44.

⁴³ *Ibidem*, s. 57.

⁴⁴ Ponadto, według G. Garcii (*Deposit...*, *op. cit.*) limity nie powinny przekraczać dwukrotności PKB na głowę.

oraz ograniczenia procesu ucieczki do bezpieczniejszych instrumentów finansowych (ang. *flight to quality*), ale tylko w okresie przejściowym, ponieważ utrzymywanie niemal nieograniczonych limitów uważa się za szkodliwe i kosztowne⁴⁵. Według G. Garcii limity nie powinny przekraczać dwukrotności PKB na głowę, zaś gwarancje powinny obejmować np. 80–90% wszystkich depozytów, ale już tylko 20% ich wartości. Wprowadzenie jednolitego poziomu gwarancji depozytów na poziomie 100 tys. euro⁴⁶, a także rozszerzenia jego bazy, przeczy tym poglądom i może doprowadzić do zjawiska nadubezpieczenia (ang. *overinsurance*), co może, paradoksalnie, przyczynić się do wystąpienia ryzyka kryzysu w sektorze bankowym, nie zaś jemu zapobiegać⁴⁷. Zdaniem jednak KE ustalenie minimalnego poziomu gwarancji depozytów na poziomie 100 tys. euro pozwoli zwiększyć zagregowaną kwotę depozytów objętych gwarancją z 61% do 72%, a liczba depozytów objętych gwarancjami zwiększy się z 89% do 95%⁴⁸. Są to więc poziomy wykraczające poza te, które dotychczas były uważane za optymalne. W dodatku propozycja zakazu zmniejszenia wypłacanych depozytów o kwoty zaciągniętych kredytów i inne zobowiązania, jakie klient ma wobec banku, może mieć negatywne konsekwencje, tj. może prowadzić do pokusy nadużycia (*moral hazard*) w celu unikania spłaty kredytów oraz innego działania na niekorzyść upadającego banku. W projekcie dyrektywy następuje w dodatku odejście od koasekuracji, która zgodnie uznawana była dotychczas jako instytucja pożądana⁴⁹. Wydaje się więc, że odstąpienie od pewnych instytucji w projekcie dyrektywy może wpływać na podwyższenie ryzyka wystąpienia kryzysu bankowego, w krajach w których minimalny poziom ochrony depozytowej jest nadmierny.

3.3. Sposób rozliczania się pomiędzy krajowymi SGD

Wedle projektu dyrektywy w przypadku kryzysu bankowego w danym kraju jego macierzysty SGD zajmie się w pierwszej kolejności wypłatami utraconych depozytów jego członków. Problemem, z którym w sposób nieunikniony będzie się musiał

⁴⁵ G. Garcia, *Deposit...*, *op. cit.*, s. 45.

⁴⁶ Należy podkreślić, że gwarancje w wysokości 100 tys. euro wprowadzono dyrektywą 2009/14/WE. Niemniej jednak, propozycja dyrektywy z 2010 r. zatwierdza tę kwotę.

⁴⁷ K. Dimitrova, N. Nenkovsky, *Deposit Overinsurance in EU Accession Countries*, [w:] E. Demirgüç-Kunt Kane, L. Laeven, *Deposit Insurance...*, *op. cit.*, s. 306–308.

⁴⁸ *Commission Staff Working Document...*, *op. cit.*, s. 73.

⁴⁹ Np. M. Manz, *The Optimal Level of Deposit Insurance Coverage*, Working Papers No. 09-6, Federal Reserve Bank of Boston, Boston 2009. Z drugiej jednak strony podnosi się, że utrzymanie koasekuracji mogło wpłynąć na niepokój wśród deponentów banku Northern Rock plc w Wielkiej Brytanii, co mogło przyczynić się do zjawiska masowego wycofywania przez nich depozytów pieniężnych. Zob. *Northern Rock deposits guaranteed*, BBC, 17.09.2007 r. Artykuł dostępny jest pod adresem internetowym: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/6999615.stm>, 8.02.2011 r.

zmierzyć, będzie wypłata utraconych depozytów przez oddziały banków zagranicznych na jego terenie. Dotychczas działo się to zgodnie z bilateralnymi porozumieniami zawieranymi przez krajowe SGD, choć w przypadku gwałtownego załamania się rynku tego rodzaju zobowiązania mogą się okazać i tak niewystarczające ze względu na niską bazę zgromadzoną w SGD kraju, którego banki zbankrutowały⁵⁰. W celu zaradzenia temu w projekcie dyrektywy zaproponowano dwa rozwiązania, tj. nałożenie obowiązku na wszystkie SGD udzielenia pożyczki do maksymalnej wysokości 0,5% sumy depozytów objętych gwarancjami (spłata ma nastąpić w ciągu pięciu lat), oraz dokonanie wypłaty poprzez tzw. wspólny punkt kontaktowy dla deponentów oddziału banku, który byłby prowadzony przez macierzysty SGD. Zarówno pierwsze rozwiązanie, jak i drugie są kontestowane. W pierwszym podkreśla się zwiększenie ryzyka ze względu na doprowadzenie do efektu domina w przypadku kryzysu w jednym z krajów członkowskich UE poprzez obowiązek udzielanie wzajemnie pożyczek przez wszystkie SGD⁵¹. Drugie rozwiązanie podważane jest natomiast, gdyby miało działać bez pierwszego mechanizmu. Wskazuje się bowiem, że w istocie obowiązek zostanie przerzucony na krajowego podatnika, który będzie musiał ponosić odpowiedzialność za upadek instytucji z siedzibą poza jego krajem⁵². Dopuszczenie jednak połączonego rozwiązania nie rozwiązuje kwestii wyłączenia obciążeń lokalnego podatnika przed wypłatą utraconych depozytów oddziału działającego w jego kraju, ponieważ pożyczki udzielone przez zagraniczne SGD będą co najwyżej w 1/4 pokrywać te koszty. Wprowadzony zostanie jedynie obowiązek spłaty w ten sposób udzielonych pożyczek, nie zaś całej kwoty, do której uiszczenia zobowiązany jest SGD, z którego pochodzi upadły bank. Problem wypłaty za utracone depozyty oddziałów działających w innym państwie pozostaje więc tylko częściowo rozwiązany.

3.4. Skrócenie czasu wypłaty depozytów

Skrócenie czasu wypłaty utraconych depozytów z 20 do 7 dni może okazać się trudne do realizacji. Proces takich wypłat będzie obejmował zazwyczaj duże grupy deponentów, wysokie kwoty i depozyty wyrażone w różnych walutach, w tym spoza UE⁵³. Wszystko to spowoduje trudności w prawidłowej wypłacie depozy-

⁵⁰ Opisany problem dotyczył bankructwa islandzkich banków, które działały również w formie oddziałów w Wielkiej Brytanii i Holandii. Z powodu ograniczonych środków islandzkiego SGD gwarancję utraconych w tych krajach depozytów przejął lokalny podatnik.

⁵¹ *EU Directive Deposit Guarantee Schemes*, s. 4, Centrum für Europäische Politik, 11 October 2010. Materiał ten dostępny jest pod adresem internetowym: <http://www.cep.eu/en/analyses-of-eu-policy/financial-services/deposit-guarantee-schemes-recast/>, 25.01.2010 r.

⁵² A. Płociński, *A co z depozytami banków zagranicznych?*, „Parkiet”, 25.01.2011 r.

⁵³ Obowiązek ten może narażać krajowy SGD na dodatkowe ryzyko kursowe.

tów i może prowadzić do ryzyka pomyłek. Osiągnięcie tego wiąże się z wysokimi kosztami. Z tego też powodu postuluje się powrót do dotychczasowego standardu, tj. 20 dni⁵⁴.

PODSUMOWANIE

Bez wątpienia należy uznać, że wiele z zaproponowanych rozwiązań w projekcie dyrektywy jest pożądaných i przyczyni się do zwiększenia zaufania do sieci bezpieczeństwa finansowego na terenie Unii Europejskiej. Z pewnością podniesienie nakładów na SGD jest niezbędne w celu stworzenia skutecznego bufora łagodzącego skutki potencjalnych kryzysów bankowych w poszczególnych państwach członkowskich UE. Pozostaje jednak pytanie, jak szybko należy dążyć do realizacji tego celu i jakimi narzędziami. Nie wolno też zapominać o kosztach, które są związane z wprowadzeniem nowych rozwiązań. U podstaw dyrektywy zignorowano jednak szeroki dorobek naukowy i empiryczny, który wskazuje, jak należy kształtować odpowiedni system gwarantowania depozytów⁵⁵. W celu eliminacji konkurencji między poszczególnymi SGD utrzymuje się wysoką kwotę zabezpieczenia depozytów, która będzie zbyt duża dla niektórych państw członkowskich. Pomija się także wiele instytucji, które mogłyby się przyczyniać do większej dyscypliny nie tylko po stronie podaźowej, ale też popytowej. Forsuje się pomysły, np. skrócenie czasu wypłaty utraconych depozytów, które być może wydają się słuszne, ale wiążą się z wysokimi kosztami ich wprowadzenia w życie, a później stałego utrzymywania. Wszystkie z powyższych działań mają prowadzić do paneuropejskiego systemu gwarantowania depozytów. Biorąc jednak pod uwagę koszty z tym związane, wcielenie tej idei może okazać się przedsięwzięciem zbyt drogim.

Bibliografia

- Ahlt M., Szpunar M., *Prawo europejskie*, Warszawa 2005.
- Ayadi R., Lierman F., Balling M. (red.), *Crisis management at cross-roads. Challenges fading cross-border financial institutions at the EU level*, SUERF – The European Money and Finance Forum, SUERF Study 2010/1, Wiedeń 2010.
- Bernet B., Walter S., *Design, Structure and Implementation of a Modern Deposit Insurance Scheme*, SUERF – The European Money and Finance Forum, Wiedeń 2009.
- Commission Staff Working Document, Impact Assessment, Accompanying document to the Proposal for a Directive .../.../UE of the European Parliament and of the Council,

⁵⁴ *EU Directive Deposit Guarantee Schemes*, s. 4.

⁵⁵ Patrz G. Garcia (2000) oraz A. Demirgüç-Kunt, E. Kane, L. Laeven (2005).

Review of Directive 94/19/EC on Deposit Guarantee Schemes [recast], COM(2010) 368, http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/guarantee/20100712_ia_en.pdf

Craig P., de Búrca G., *EU Law*, Oxford 2008.

Demirgüç-Kunt A., Kane E., Laeven L., *Deposit Insurance around the World – A Comprehensive Database*, World Bank Policy Research Working Paper, Waszyngton 2005.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady .../.../UE w sprawie systemów gwarancji depozytów [wersja przekształcona], KOM(2010) 369, http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/guarantee/comm_pdf_com_2010_0368_proposition_de_directive_pl.pdf

Garcia G., *Deposit Insurance – Actual and Good Practices*, IMF Occasional Paper 197, Waszyngton 2000.

Gerhardt M., Lannoo K., *Skating on Thin Ice – What deposit insurance scheme for Europe. Report of the ECRI-CEPS seminar*, 13 January 2011.

Kurcz B., *Dyrektywy Wspólnoty Europejskiej i ich implementacja do prawa krajowego*, Kraków 2004.

Litan R., *What should banks do?*, The Brooking Institution, Waszyngton 1997.

Manz M., *The Optimal Level of Deposit Insurance Coverage*, Federal Reserve Bank Boston, Working Paper No. 09-6, Boston 2009.

Mik C., *Europejskie prawo wspólnotowe. Zagadnienia teorii i praktyki*, Warszawa 2000.

Pawlikowski A., *Zróznicowanie systemów gwarantowania depozytów – Analiza różnych wariantów rozwiązań*, „Bank i Kredyt”, Warszawa 2004.

Pawlikowski A., *Polski system gwarantowania depozytów na tle rozwiązań zastosowanych w innych państwach UE*, „Materiały i Studia”, NBP, Nr 193, 2005.

Płociński A., *A co z depozytami banków zagranicznych?*, „Parkiet”, 25.01.2011 r.

Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady, Przegląd dyrektywy 94/19/WE w sprawie systemów gwarancji depozytów, KOM(2010) 368, http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/guarantee/comm_pdf_com_2010_0369_rapport_pl.pdf

Szeląg K., Tertak E., *The Financial Crisis and the Reform of Deposit Guarantee Schemes in the EU*, „Bezpieczny Bank”, 2(41) 2010.